

dr. sc. Damir Juras¹
mr. Roberta Mijalić Krešić²
Slavenka Gudiček²

NEKA OBILJEŽJA POČINITELJA NASILJA U OBITELJI ZAPOSLENIH U MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA

Stručni rad / Professional paper
UDK 351.74:361.271

U uvodnom dijelu rada se definira nasilje u obitelji te opisuje zakonodavni okvir kojim se ta negativna pojava sankcionira u Republici Hrvatskoj. Središnji dio rada sadrži prikaz i analizu radnopravnog statusa, spola, stručne spreme, dobi i radnog staža zaposlenika (policijskih službenika, državnih službenika i namještenika) Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske počinitelja kažnjivih djela (prekršaj i kaznena djela) nasilja u obitelji, te rodbinskom odnosu žrtve prema počinitelju, vrstama kažnjivih djela i ustrojstvenim jedinicama tih zaposlenika. Zaključak autora je da je bitno poraditi na prevenciji nasilja u obitelji, kao i obvezno provoditi izvanredne zdravstvene preglede policijskih službenika koji su iskazali nasilničko ponašanje u obitelji i time ukazali da im je potrebna stručna pomoć.

Ključne riječi: kazneno djelo, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, nasilje u obitelji, policijski službenici, prekršaj.

1. Uvod

Obitelj je zajednica u kojoj bi svaki član trebao biti siguran i sretan te uživati podršku drugih članova. Od obitelji ljudi ne očekuju da im bude izvor straha, nesigurnosti i očaja. Nasilje u obitelji je skup ponašanja čiji je cilj kontrola nad članovima obiteljske zajednice uporabom sile, zastrašivanja i manipuliranja.³ Ono ugrožava opstojnost obitelji i razvoj njezinih članova, a užasavajuće je za žrtve jer nitko ne očekuje niti bi trebao živjeti u strahu od bliske osobe. Zlostavljanje se događa u velikom broju obitelji, ali se često zanemaruje i opravdava.

Za nasilje u obitelji zakonodavac je propisao kaznenu i prekršajnu odgovornost⁴, a za sprječavanje i procesuiranje navedenih inkriminacija nadležni su policijski službenici⁵. Nedvojbeno je da se hrvatsko zakonodavstvo uvođenjem nasilničkog ponašanja u obitelji u kazneno i

¹ Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Odjel prvostupanjskog disciplinskog sudovanja Split

² Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska škola „Josip Jović“

³ Ajduković, D. (2010). Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti. *Medicina fluminensis*, God. 46., broj 3, str. 293.

⁴ Čl. 179. a. Kaznenog zakona - KZ, Narodne novine – NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19 i čl. 10. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji – ZZNO, NN 70/17, 126/19.

⁵ Čl. 3. st. 1. t. 3. i 4. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09, 92/14, 70/19.

prekršajno zakonodavstvo jasno odredilo prema nasilju u obitelji kao ponašanju koje ugrožava ili povređuje osobne slobode i prava čovjeka te druga prava i društvene vrijednosti.⁶

Kazneno djelo nasilja u obitelji propisano je novelom KZ-a 2015. godine⁷, a čini ga tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj ili stanje dugotrajne patnje, a time nije počinjeno teže kazneno djelo. Prekršaj nasilja u obitelji je: 1. primjena fizičke sile uslijed koje nije nastupila tjelesna ozljeda, tjelesno nasilje, 2. tjelesno kažnjavanje ili drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci, 3. psihičko nasilje koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost, 4. spolno uznemiravanje, 5. ekonomsko nasilje kao zabrana ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovine stečene osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci, 6. zanemarivanje potreba osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi koje dovodi do njezine uznemirenosti ili vrijeđa njezino dostojanstvo i time joj nanosi tjelesne ili duševne patnje. Osobe na koje se ZZNO primjenjuje su: bračni drug, izvanbračni drug, životni partner, neformalni životni partner, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih, srodnici po krvi u ravnoj lozi, srodnici u pobočnoj lozi zaključno do trećeg stupnja, srodnici po tazbini do zaključno drugog stupnja, posvojitelj i posvojenik, bivši bračni drug, bivši izvanbračni drug, bivši životni partner, bivši neformalni životni partner, osobe koje imaju zajedničko dijete te osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu. Žrtva nasilja u obitelji je osoba koja zbog počinjenja nasilja u obitelji trpi fizičke ili psihičke posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda.⁸Nasilničkim djelima mogu se počinuti i neka druga kaznena djela na štetu članova obitelji, a najteže je kazneno djelo teškog ubojstva.⁹Modaliteti nasilja u obitelji su različiti, ali u većini slučajeva kulminiraju tjelesnim nasiljem.¹⁰

Nasilje u obitelji zaposlenika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (MUP RH), a osobito policijskih službenika, potrebno je posebno promatrati iz najmanje tri razloga. Organizacija posla u policiji (rad u smjenama, vikendom, dežurstva i dr.) i stresne situacije na poslu ometaju skladno funkcioniranje obitelji i dovode do povećane agresije¹¹ Privatni život policijskog službenika često je obilježen njegovom profesionalnom ulogom, a sredina u kojoj živi prepoznaje ga kao policijskog službenika i kada nije na poslu. Podršku će policijski službenici češće tražiti kod kolega nego kod članova svoje obitelji, a u odnosu na emocije bitno je spomenuti da kod partnerskih odnosa često pristupaju konfliktima na izbjegavajući način ili ih pokušavaju riješiti na neprimjerene načine¹² Obzirom da se policijski službenici i izvan službe moraju ponašati na način da ne štete ugledu službe, za slučaj da oni počine nasilje u obitelji, propisana je njihova odgovornost za težu povredu službene dužnosti¹³

⁶ Ajduković, M. (2004.), Psihosocijalne intervencije s počiniteljima nasilja u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, God. 11., broj 1, str. 177.

⁷ Čl. 49. Zakona o izmjenama i dopunama KZ-a, NN 56/15.

⁸ Čl. 8. st. 1.-2. i 7., čl. 10. ZZNO-a.

⁹ Čl. 111. KZ-a.

¹⁰ Baldri, A. C.; Duban, E. (2016), Improving the effectiveness of law enforcement and justice officers in combating violence against women and domestic violence, <https://rm.coe.int/16806acdfd>

¹¹ Glavina, I.; Vukosav, J. (2011). Stres u policijskoj profesiji. *Policijska i sigurnost*, God. 20., broj 1, str. 32-46.

¹² Baboselac-Marić, M. (2014), Obilježja policijske kulture, *Policijska i sigurnost*, God. 23., broj 3, str. 239-250.

¹³ Čl. 31. st. 2. i čl. 96. st. t. 11. Zakona o policiji, NN 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16, 66/19.

U ovom radu prikazuju i analiziraju se: podaci o zaposlenicima MUP-a RH (policijskim službenicima, državnim službenicima i namještenicima) koji su u razdoblju od 01.01.2013. do 31.12. 2017. godine evidentirani kao počinitelji prekršaja nasilja u obitelji ili kaznenih djela protiv obitelji, braka i djece te kaznenopravne zaštite obitelji te pregled kažnjivih radnji po vrstama (kaznena djela i prekršaj) i ustrojstvenim jedinicama u kojima su zaposleni počinitelji¹⁴ Podaci u tablicama 2.-10. za 2018. i 2019. godinu nisu prikazani jer je MUP RH prestao voditi evidencije koje su prikazane u navedenim tablicama odnosno ne raspolaže navedenim podacima.¹⁵

2. Radnopravni status, spol, stručna sprema, dob i radni staž počinitelja

U razdoblju od 2013. do 2018. godine broj zaposlenih u MUP-u RH se blago smanjivao od 25995 do 24868, udio policijskih službenika prema državnim službenicima i namještenicima se kretao od 79,8% (2013.) do najviše 81,2% (2018.), udio muških zaposlenika je u odnosu na ženski spol bio konstantan (70% prema 30%), a u pogledu stručne spreme zaposlenika evidentan je konstantni porast postotka zaposlenika sa visokom stručnom spremom od 15,4% do 18,4% i pad postotka zaposlenih sa srednjom stručnom spremom od 71,1% do 67,9%.

Tablica 1. Radnopravni status, spol i stručna sprema zaposlenika

Godina	Broj zaposlenih	Radnopravni status		Spol		Stručna sprema			
		Policijski službenici	Državni službenici i namještenici	Muški	Ženski	NSS	SSS	VŠS	VSS
2013.	25995	20747 79,8%	5248 20,2%	18263 70,3%	7732 29,7%	622 2,4%	18475 71,1%	2890 11,1%	4008 15,4%
2014.	25678	20562 80,1%	5116 19,9%	18026 70,2%	7652 29,8%	564 2,2%	18089 70,4%	2842 11,1%	4173 16,3%
2015.	25672	20687 80,6%	4985 19,4%	18050 70,3%	7662 29,7%	531 2,0%	17881 69,7%	2941 11,5%	4319 16,8%
2016.	25297	20433 80,8%	4864 19,2%	17777 70,3%	7520 29,7%	490 1,9%	17390 68,7%	3000 11,9%	4417 17,5%
2017.	25295	20496 81,0%	4799 19,0%	17779 70,3%	7516 29,7%	463 1,8%	17261 68,2%	3049 12,1%	4522 17,9%
2018.	24868	20199 81,2%	4669 18,8%	17450 70,2%	7418 29,8%	416 1,7%	16886 67,9%	2983 12,0%	4583 18,4%

Izvor: Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2013., str. 84; Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2014., str.107; Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2015., str. 111; Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2016., str. 142. i 145.; Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2017., str. 137. i 140.; Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2018., str. 142. i 145.

¹⁴ Pojam „kažnjiva djela“ u ovom radu obuhvaća prekršaje i kaznena djela na štetu članova obitelji.

¹⁵ MUP RH, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/20-01/59, urbroj: 511-01-11-20-7 od 18. 05. 2020.

U promatranom razdoblju kao počinitelji kažnjivih radnji na štetu obitelji evidentirani su pretežito policijski službenici, dok državni službenici/namještenici participiraju ispod 10%, što ukazuje da se policijski službenici, u odnosu na njihov broj u ukupnom broju zaposlenih, češće pojavljuju kao počinitelji tih djela.

Tablica 2. Radnopravni status počinitelja kažnjivih djela

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Policijski službenici	34 91,9%	47 95,9%	52 98,1%	43 97,7%	47 90,4%
Državni službenici i namještenici	3 8,1%	2 4,1%	1 1,9%	1 2,3%	5 9,6%
Ukupno	37 100%	49 100%	53 100%	44 100%	52 100%

Izvor: MUP RH, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.

U slučajevima kada je počinitelj nasilja u obitelji policijski službenik, nameće se opravdano pitanje iz perspektive žrtve takvog ponašanja, ima li smisla zvati policiju jer počinitelj je pripadnik policije? Poznaje li počinitelj (policijski službenik) policijske službenike koji će prema njemu postupati i hoće li to imati utjecaja na tijek i rezultat postupanja? Ako žrtva odluči potražiti utočište u sigurnoj kući, hoće li počinitelj, koji je policijski službenik, možda doznati adresu? Hoće li počinitelj ostati bez zaposlenja zbog počinjenog nasilja i na taj način ugroziti egzistenciju obitelji? Hoće li novčana kazna počinitelju biti naplaćena iz sredstava obitelji? Ovo su zasigurno samo neka od pitanja koja si postavlja žrtva počinjenog nasilja kada je počinitelj policijski službenik.

Obilježja počinitelja kažnjivih ponašanja kao što su spol, stručna sprema, dob i godine radnog iskustva, ali i analiza rodbinskog odnosa počinitelja i žrtve, interesantni su u cilju prepoznavanja rizične skupine među promatranom populacijom odnosno prevencije ovakve vrste ponašanja. Naime, upravo je prevencija nasilja u obiteljima zaposlenika MUP-a izuzetno važna aktivnost.

Spolna struktura počinitelja promatranih kažnjivih djela među zaposlenicima MUP-a pokazuje da su kao počinitelji uglavnom evidentirani muškarci s tim da udio žena počinitelja samo u 2015. godini prelazi 15%. U odnosu na zastupljenost u ukupnom broju zaposlenika, muškarci su značajno češće nasilnici u obitelji nego što su to žene koje su zaposlene u MUP-u.

Kao počinitelji kažnjivih djela prevladavaju zaposlenici sa srednjom stručnom spremom (u rasponu od 72,7% do 90,6%), nakon čega slijede oni koji imaju višu ili visoku stručnu spremu, pri čemu taj postotak varira iz godine u godinu, odnosno iznosi 25% s visokom stručnom spremom u 2016. godini, a 20,8% s višom stručnom spremom godinu dana ranije. Iako je učestali mit da se zlostavljanje u obiteljima događa samo u nižim društvenim slojevima,¹⁶ upravo ovi rezultati pokazuju da se obiteljsko nasilje odvija u svim društvenim slojevima i da viša razina obrazovanja počinitelja ne znači da u svojoj obitelji neće posegnuti za nasiljem.

¹⁶ Kolesarić, D. (2013), *Mitovi i činjenice o nasilju u obitelji*. S.O.S. telefon - poziv u pomoć, Virovitica

Tablica 3. Spol počinitelja kažnjivih djela

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Muškarci	33 89,2%	43 87,8%	44 83%	43 97,7%	46 86,8%
Žene	4 10,8%	6 12,2%	9 17%	1 2,3%	7 13,2%
Ukupno	37 100%	49 100%	53 100%	44 100%	53 100%

Izvor: MUP RH, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.

Tablica 4. Stručna sprema počinitelja kažnjivih djela

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Niža stručna sprema	1 2,7%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%
Srednja stručna sprema	30 81,1%	40 81,6%	39 73,5%	32 72,7%	48 90,6%
Viša stručna sprema	4 10,8%	3 6,1%	11 20,8%	1 2,3%	3 5,6%
Visoka stručna sprema	2 5,4%	6 12,3%	3 5,7%	11 25%	2 3,8%
Ukupno	37 100%	49 100%	53 100%	44 100%	53 100%

Izvor: MUP RH, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.

Dobna struktura počinitelja kažnjivih djela ukazuje da se najčešće radi o osobama starosti od 39 do 49 godina života, pri čemu se može uočiti da niti u jednoj godini udio počinitelja neke druge životne dobi ne prelazi udio od 40% u ukupnom broju evidentiranih.

Tablica 5. Dob počinitelja kažnjivih djela

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
21-29	4 10,8%	5 10,2%	4 7,5%	3 6,8%	6 11,3%
29-39	8 21,6%	7 14,3%	20 37,7%	14 31,8%	12 22,6%
39-49	19 51,4%	35 71,4%	26 49,1%	20 45,5%	26 49,1%
49-59	6 16,2%	2 4,1%	3 5,7%	7 15,9%	9 17%
Ukupno	37 100%	49 100%	53 100%	44 100%	53 100%

Izvor: MUP RH, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.

Evidentirani počinitelji u najvećoj mjeri imaju 15-20 godina radnog iskustva u MUP-u u događajima zabilježenim 2013. i 2014. godine, odnosno 20-25 godina radnog iskustva u MUP-u u događajima iz 2015., 2016. i 2017. godine. Može se zaključiti da se radi o počiniteljima koji su cijeli radni vijek ili njegov pretežni dio proveli u MUP-u.

Tablica 6. Radni staž počinitelja kažnjivih djela

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Manje od 5	4 10,8%	3 6,1%	2 3,7%	3 6,8%	6 11,3%
5-10	3 8,1%	2 4,1%	6 11,3%	3 6,8%	7 13,2%
10-15	2 5,4%	1 2%	5 9,4%	5 11,4%	3 5,7%
15-20	16 43,3%	20 40,8%	12 22,6%	11 25%	5 9,4%
20-25	10 27%	19 38,8%	24 45,3%	13 29,5%	23 43,4%
25-30	2 5,4%	4 8,2%	4 7,5%	9 20,5%	9 17%
Ukupno	37 100%	49 100%	53 100%	44 100%	53 100%

Izvor: MUP RH, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.

3. Rodbinski odnos počinitelja i žrtve

Obiteljsko nasilje širok je pojam koji obuhvaća i nasilje među partnerima, ali i nasilje nad djecom, nad starijima, nad rodbinom.¹⁷ Upravo povezanost počinitelja i žrtve specifičnost je, ali i srž problema s kojima se suočavaju tijela koja postupaju prilikom nasilničkog ponašanja u obitelji, i to posebno pri prikupljanju dokaza i kasnijem pozivanju na blagodat nesvjedočenja, što može dovesti do odbačaja kaznene prijave, ali i do prestanka postupanja radi zaštite žrtava.¹⁸

Obiteljsko nasilje se često događa u nazočnosti djece, a obiteljski nasilnici su i sami bili svjedoci ili čak žrtve obiteljskog nasilja. Život u obitelji gdje se često ili čak svakodnevno događa bilo kakav oblik nasilja traumatičan je i težak, a što je dijete duže izloženo nasilju počinje ga smatrati nečim prihvatljivim te normalnim načinom ponašanja pa je lako moguće da će se i samo tako ponašati (u svojoj obitelji, ali i općenito u međuljudskim odnosima). Analiziramo li rodbinski odnos počinitelja i žrtve kažnjivih ponašanja koji su predmet ovog

¹⁷ Grozdanić, V.; Škorić, M.; Vinja, I. (2010), Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, God. 17., broj 2, str. 670.

¹⁸ Martinjak, D.; Filipović, H., Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, God. 26., broj 2, str. 622-623.

rada, nalazimo da su žrtve počinitelju u najvećoj mjeri supruga (od 31,4% u 2017. godini do 47,8% u 2015. godini) i djeca (od 21,6% u 2016. godini do 37,8% u 2014. godini).

Tablica 7. Rodbinski odnos žrtve prema počinitelju kažnjivih djela

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Supruga	19 45,2%	30 40,5%	32 47,8%	19 37,3%	21 31,4%
Bivši supružnik/ca	2 4,7%	7 9,5%	7 10,4%	4 7,8%	10 14,9%
Izvanbračni suprug/a	6 14,3%	3 4,1%	1 1,5%	3 5,9%	8 11,9%
Bivši izvanbračni suprug/a	1 2,4%	0 0%	0 0%	4 7,8%	0 0%
Dijete/roditelj, posvojenik/posvojitelj	13 31%	28 37,8%	20 29,8%	11 21,6%	22 32,8%
Brat-sestra	1 2,4%	0 0%	1 1,5%	5 9,8%	3 4,5%
Ostali	0 0%	6 8,1%	6 9%	5 9,8%	3 4,5%
Ukupno	42 100%	74 100%	67 100%	51 100%	67 100%

Izvor: MUP RH, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.

4. Oblici kažnjivih djela

Slučajevi nasilja u obitelji, kada su počinitelji zaposlenici MUP-a RH, u najvećoj mjeri su evidentirani kao nasilje u obitelji iz čl. 4. ZZNO-a, dok je tijekom 2016. i 2017. uočen zamjetan porast evidentiranja i nekog kaznenog djela uz čl. 4. ZZNO-a. Iz podataka je razvidno da je i među zaposlenicima MUP-a zabilježeno nekoliko slučajeva ubojstva kao najteže vrste kaznenih djela.

Udio zaposlenika MUP-a u ukupnom broju prijavljenih osoba u Republici Hrvatskoj za prekršaj nasilja u obitelji od 2013. do 2017. godine iznosio je prosječno 0,28%:

- 2013. godine evidentirano je 14335 prekršaja¹⁹, a udio zaposlenika MUP-a je bio 0,22%;
- 2014. godine evidentirano je 13067 prekršaja, a udio zaposlenika MUP-a je bio 0,29%;
- 2015. godine evidentirano je 12255 prekršaja²⁰, a udio zaposlenika MUP-a je bio 0,36%;
- 2016. godine evidentirano je 12459 prekršaja, a udio zaposlenika MUP-a je bio 0,26%;
- 2017. godine evidentirano je 12069 prekršaja²¹, a udio zaposlenika MUP-a je bio 0,28%.

¹⁹ MUP RH, Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2013. godini, urbroj: 511-01-142-1001-1, str. 103.

²⁰ Izvor podataka za 2014. i 2015. godinu: MUP RH, Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2015. godini, str. 107.

²¹ Izvor podataka za 2016. i 2017. godinu: MUP RH, Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2017. godini, klasa: 953-01/17-01/3, urbroj: 511-01-142-18-1, str. 122.

Broj kaznenih djela na štetu djece i obitelji za koja su prijavljeni zaposlenici MUP-a nije veliki, a udio navedenih zaposlenika u ukupnom broju počinitelja je ispod 1%: 2017. godine evidentirana su:

- 552 kaznena djela nasilja u obitelji, a udio zaposlenika MUP-a je bio 0,90%;
- 1472 kaznena djela prijetnje, a udio zaposlenika MUP-a je bio 0,48%;
- 617 kaznenih djela tjelesne ozljede, a udio zaposlenika MUP-a je bio 0,49%.²²

Tablica 8. Oblici kažnjivih djela

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Čl. 4. ZZNO (nasilje u obitelji)	31	38	44	32	34
Čl. 139. KZ (prijetnja)	6	0	2	5	7
Čl. 179. a KZ (nasilje u obitelji)	0	0	1	1	5
čl. 140. KZ (nametljivo ponašanje)	0	1	2	1	1
Čl. 110. KZ (ubojstvo)	0	0	0	0	1
Čl. 111. KZ (teško ubojstvo)	1	0	0	0	0
Čl. 110. u vezi čl. 34 (ubojstvo u pokušaju)	1	0	0	0	0
Čl. 153. KZ (silovanje)	1	0	0	0	0
Čl. 163. KZ (iskorištavanje djece za pornografiju)	0	0	0	0	1
Čl. 117. KZ (tjelesna ozljeda)	2	3	2	1	3
Čl. 177. st.2 KZ (zanemarivanje i zlouporaba djetetovih prava)	2	0	1	2	3
Čl. 154. KZ (teška kaznena djela protiv spolne slobode) u vezi 153 KZ (silovanje)	0	0	1	0	0
Čl. 172. KZ (povreda dužnosti uzdržavanja)	1	3	0	2	2
Čl. 173. KZ (neprovođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta)	0	0	0	0	1
Čl. 112. KZ (čedomorstvo)	0	1	0	0	0
Čl. 215. KZ (dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom)	0	2	0	0	0
Čl. 235. KZ (oštećenje tuđe stvari)	0	0	0	0	1
Čl. 4. ZZNO i neko kazneno djelo	0	5	2	12	19

Izvor: MUP RH, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.

5. Ustrojstvene jedinice u kojima su zaposleni počinitelji kažnjivih djela

Temeljem pokazatelja o veličini područja, broju stanovništva, broju kaznenih djela i prekršaja, značajkama prometnih pravaca, zemljopisnom položaju te drugim sigurnosno značajnim pokazateljima, policijske uprave su podijeljene u četiri kategorije i to u I. kategoriju policijska

²² MUP RH, Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2017. godini, klasa: 953-01/17-01/3, urbroj: 511-01-142-18-1, str. 57.

uprava zagrebačka, u II. kategoriju policijske uprave: splitsko-dalmatinska, primorsko-goranska, osječko-baranjska i istarska, u III. kategoriju policijske uprave: dubrovačko-neretvanska, karlovačka, sisačko-moslavačka, šibensko-kninska, vukovarsko-srijemska i zadarska, u IV. kategoriju policijske uprave: bjelovarsko-bilogorska, brodsko-posavska, krapinsko-zagorska, ličko-senjska, međimurska, požeško-slavonska, varaždinska i virovitičko-podravska.²³ Policijska uprava zagrebačka i Ravnateljstvo policije s Upravama u sjedištu Ministarstva prevladavaju u broju evidentiranih počinitelja kažnjivih radnji, kao i recidivista, što je i razumljivo imajući u vidu činjenicu da je riječ o ustrojstvenim jedinicama MUP-a RH sa najvećim brojem zaposlenika. Broj počinitelja je najmanji u policijskim upravama IV. kategorije koje imaju najmanji broj zaposlenika. Valja istaći podatak o većem broju evidentiranih zaposlenika u nekim policijskim upravama III. kategorije u odnosu na PU istarsku kao policijsku upravu II. kategorije. Podaci ukazuju i da su kažnjive radnje nasilja u obitelji prisutne na cjelokupnom području Republike Hrvatske odnosno među zaposlenicima svih ustrojstvenih jedinica.

Tablica 9. Počinitelji kažnjivih djela prema ustrojstvenim jedinicama u kojima rade

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	Ukupno
PU zagrebačka	4	5	11	7	8	35
PU splitsko-dalmatinska	0	3	6	8	5	22
PU primorsko-goranska	2	2	3	3	1	11
PU osječko-baranjska	4	3	4	6	2	19
PU istarska	1	1	1	0	2	5
PU dubrovačko-neretvanska	1	1	1	0	6	9
PU karlovačka	1	2	4	2	5	14
PU sisačko-moslavačka	3	4	2	2	2	13
PU šibensko-kninska	1	0	1	1	0	3
PU vukovarsko-kninska	2	9	2	2	6	21
PU zadarska	0	1	2	1	1	5
PU bjelovarsko-bilogorska	1	1	1	0	1	4
PU brodsko-posavska	2	0	0	1	1	4
PU koprivničko-križevačka	0	2	0	0	0	2
PU krapinsko-zagorska	4	1	2	0	0	7
PU ličko-senjska	1	0	2	3	0	6
PU međimurska	4	1	1	0	2	8
PU požeško-slavonska	0	0	0	1	0	1
PU varaždinska	0	3	1	0	5	9
PU virovitičko-podravska	2	0	0	0	2	4
Ravnateljstvo policije i Uprave u sjedištu MUP-a	4	10	9	7	4	34
Ukupno	37	49	53	44	53	236

Izvor: MUP RH, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.

²³ Čl. 10. ZP-a i čl. 3. Uredbe o područjima, sjedištima, vrstama i kategorijama policijskih uprava i policijskih postaja, NN 117/11, 50/14, 32/15, 11/17, 66/18, 24/19.

Tablica 10. Recidivisti kažnjivih djela prema ustrojstvenim jedinicama u kojima rade

Godina	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	Ukupno
PU zagrebačka	0	4	3	2	6	15
PU splitsko-dalmatinska	0	0	2	5	0	7
PU primorsko-goranska	0	1	1	2	0	4
PU osječko-baranjska	1	4	0	2	1	8
PU istarska	0	0	1	0	0	1
PU dubrovačko-neretvanska	1	0	0	0	1	2
PU karlovačka	0	0	0	2	0	2
PU sisačko-moslavačka	1	2	0	1	0	4
PU šibensko-kninska	0	0	1	0	0	1
PU vukovarsko-srijemska	0	3	0	1	1	5
PU zadarska	0	0	0	0	0	0
PU bjelovarsko-bilogorska	1	0	1	0	0	2
PU brodsko-posavska	0	0	0	0	0	0
PU koprivničko-križevačka	0	2	0	0	0	2
PU krapinsko-zagorska	2	0	0	0	0	2
PU ličko-senjska	0	0	0	0	0	0
PU međimurska	3	0	0	0	1	4
PU požeško-slavonska	0	0	0	0	0	0
PU varaždinska	0	0	1	0	0	1
PU virovitičko-podravska	0	0	0	0	1	1
Ravnateljstvo policije i Uprave u sjedištu MUP-a	1	5	4	1	1	12
Ukupno	10	21	14	16	12	73

Izvor: MUP RH, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.

6. Zaključak

Svi zaposlenici MUP-a, kao tijela državne uprave, trebali bi poštivati zakone odnosno biti primjer drugim građanima u poštivanju zakona²⁴, a posebno je pod lupom javnosti postupanje i ponašanje policijskih službenika, u čiji djelokrug poslova spada prevencija i procesuiranje kažnjivih djela na štetu obitelji. Razumijevanju, ali ne i opravdavanju, nasilničkog ponašanja policijskih službenika, može doprinijeti činjenica da su oni u profesionalnom životu izloženi visokoj razini stresa što negativno utječe na njihove radne sposobnosti²⁵ te personalna i interpersonalna područja života²⁶ odnosno zbog posljedica stresa na poslu dolazi do emocionalnog povlačenja policijskih službenika od kruga prijatelja i obitelji.²⁷

²⁴ Juras, D. (2013), Povrede službene dužnosti policijskih službenika. *Policija i sigurnost*, God. 21., broj 4, str. 732-752.

²⁵ Tot B. (2008), Povezanost dimenzija sagorijevanja na radu i nekih samoiskazanih psiholoških tegoba u policijskih službenika, *Kriminologija i socijalna integracija*, God. 16, broj 1, str. 1-14.

²⁶ Sindik J.; Perinić Lewis, A.; Novokmet N.; Havas Auguštin S. (2014), Usporedba stresa i mentalne čvrstoće kod medicinskih sestara i policijskih službenika, *Sigurnost*, God. 56., broj 3, str. 213-221.

²⁷ Capan M., Bičanić V. (2016), Povezanost sagorijevanja na poslu i karakteristika posla policijskih službenika, *Policija i sigurnost*, God. 25., broj 2, str. 166.

Iz prikazanih podataka je vidljivo da su počinitelji nasilja u obitelji i drugih kažnjivih radnji na štetu članova obitelji češće muškarci, a policijski službenici se, u odnosu na njihov broj u ukupnom broju zaposlenih, češće pojavljuju kao počinitelji tih djela. Najčešće je riječ o zaposlenicima sa srednjoškolskim stupnjem obrazovanja i 15-20, odnosno 20-25 godina radnog staža u MUP-u. U najvećoj se mjeri radi o počiniteljima dobi od 39 do 49 godina života kada su već formirali vlastite obitelji pa su i žrtve najčešće supruge i djeca. Stručna sprema zaposlenika ili ustrojstvena jedinica u kojoj su zaposleni bitno ne utječe na pojavu nasilja u obitelji.

Država žrtvama nasilja u obitelji mora pružiti zaštitu kroz zakonodavstvo i djelovanje sudova kako bi svima (osuđenicima i potencijalnim počiniteljima) bilo jasno da se takvo nasilje pravovremeno i adekvatno kažnjava.²⁸ Jednako tome je važno i preventivno djelovanje, pa bi edukativni program u cilju sprječavanja ovakvog oblika ponašanja zaposlenika MUP-a zasigurno bio više nego koristan jer da se samo i u jednoj obitelji prevenira nasilje već je učinjen značajan korak.

Nasilničko ponašanje u obitelji je pojava koja ukazuje da postoji problem u psihičkom stanju policijskog službenika, pa je potrebno u takvim slučajevima da nadređeni rukovoditelj uvijek uputi policijskog službenika na izvanredni zdravstveni pregled²⁹ kako bi se otklonile sumnje u njegovo zdravstveno stanje odnosno kako bi mu se pomoglo u liječenju i spriječilo ga da primjenom policijskih ovlasti ne pričinu daljnju štetu obitelji i osobama prema kojima postupa te MUP-u kao državnom tijelu koje odgovara za njegov rad.³⁰ Ovo je potrebno posebno istaknuti obzirom na stanje i praksu u proteklom razdoblju: u razdoblju od 2017. do 2019. godine, protiv policijskih službenika su pokrenuta 72 postupaka zbog teže povrede službene dužnosti nasilja u obitelji, zbog prekršaja nasilja u obitelji prijavljen je 81 policijski službenik, a za kazneno djelo nasilja u obitelji prijavljena su 24 policijska službenika³¹, tijekom 2018. i 2019. godine 27 policijskih službenika je bilo udaljeno iz službe za vrijeme disciplinskog postupka zbog teže povrede službene dužnosti nasilja u obitelji, a zbog navedene povrede službene dužnosti izrečene su im slijedeće disciplinske kazne: novčana kazna 15-orici službenika, uvjetni prestanak državne službe 14-orici službenika i premještaj na drugo radno mjesto iste ili niže složenosti poslova istog stupnja obrazovanja jednom službeniku.³² U vezi sa navedenim postupcima (prijavama) u 2017. i 2018. godini nije bilo provedenih izvanrednih zdravstvenih pregleda, a u 2019. godini tri su policijska službenika upućena na izvanredni zdravstveni pregled zbog kaznene prijave u svezi počinjenja nasilja u obitelji. Prema rezultatima pregleda i naknadnih nalaza, za jednog je policijskog službenika doneseno mišljenje o zdravstvenoj nesposobnosti i potrebi za provođenjem postupka za ocjenu zdravstvene sposobnosti za policijskog službenika pri Prvostupnoj zdravstvenoj komisiji MUP-a. Za drugog je policijskog službenika doneseno mišljenje da je sposoban dalje obavljati poslove policijskog službenika, a treći je oglašen sposobnim obavljati poslove policijskog službenika uz ograničenje koje se odnosi na daljnje kontrole i dostavu nalaza u roku od jedne godine.³³

²⁸ Maršavelski, A.; Juras, D. (2019), Kritička analiza prijedloga pete novele Kaznenog zakona. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, God. 26., broj 2, str. 529-559.

²⁹ Čl. 19. ZP-a.

³⁰ Čl. 115. ZP-a. Psihičko stanje je manifestna (vidljiva) klinička slika osobe u problemu, pa posebnu pozornost treba posvetiti otkrivanju i otklanjanju rizičnih faktora koji su doveli do tog stanja (egzistencijalni razlozi, alkoholizam, akutni ili kronični psihički poremećaj, poremećeni odnosi u obitelji zbog smjenskog rada itd.).

³¹ MUP RH, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/20-01/45, urbroj: 511-01-11-20-6 od 05. svibnja 2020.

³² MUP RH, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/20-01/59, urbroj: 511-01-11-20-7 od 18. 05. 2020.

³³ MUP RH, Služba za odnose sa javnošću, dopis klasa: 008-01/20-01/45, urbroj: 511-01-11-20-8 od 08. 05. 2020.

LITERATURA

1. Ajduković, D. (2010), Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti. *Medicina fluminensis*, God. 46., broj 3, str. 292-299.
2. Ajduković, M. (2004.), Psihosocijalne intervencije s počiniteljima nasilja u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, God. 11., broj 1, str. 171-199.
3. Baboselac-Marić, M. (2014), Obilježja policijske kulture, *Policija i sigurnost*, God. 23., broj 3, str. 239-250.
4. Baldri, A. C.; Duban, E. (2016), Improving the effectiveness of law enforcement and justice officers in combating violence against women and domestic violence. <https://rm.coe.int/16806acdfd> (pristup 27. 04. 2020.)
5. Capan M., Bičanić V. (2016), Povezanost sagorijevanja na poslu i karakteristika posla policijskih službenika, *Policija i sigurnost*, God. 25., broj 2, str. 164-177.
6. Glavina, I.; Vukosav, J. (2011). Stres u policijskoj profesiji. *Policija i sigurnost*, God. 20., broj 1, str. 32-46.
7. Grozdanić, V.; Škorić, M.; Vinja, I. (2010), Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, God. 17., broj 2, str. 669-698.
8. Juras, D. (2013), Povrede službene dužnosti policijskih službenika. *Policija i sigurnost*, God. 21., broj 4, str. 732-752.
9. Kazneni zakon, NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19
10. Kolesarić, D. (2013), *Mitovi i činjenice o nasilju u obitelji*. S.O.S. telefon - poziv u pomoć, Virovitica
11. Maršavelski, A.; Juras, D. (2019), Kritička analiza prijedloga pete novele Kaznenog zakona. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, God. 26., broj 2, str. 529-559.
12. Martinjak, D.; Filipović, H., Prekršajna ili kaznena odgovornost u slučaju nasilja u obitelji. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, God. 26., broj 2, str. 621-653.
13. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2013. godini, https://sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080654/IZVJESCE_MUP_POLICIJSKI_POSLOVI_2013.pdf (pristup 11. 05. 2020.)
14. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2014. godini, https://mup.gov.hr/UserDocImages/minstarstvo/2015/Izvjescje_ministra_14_policijski_poslovi.pdf (pristup 11. 05. 2020.)
15. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2015. godini https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/080958/IZVJESCE_MUP_2015.pdf (pristup 11. 05. 2020.)
16. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2016. godini https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-01-18/081148/IZVJESCE_MINISTRA_UNUTARNJIH_POSLOVA_2016.pdf (pristup 11. 05. 2020.)

17. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2017. godini,
<http://welcome.cms.hr/wp-content/uploads/2018/08/Izvje%C5%A1%C4%87e-MUP-a-o-obavljanju-policijskih-poslova-u-2017..pdf> (pristup 24. 04. 2020.).
18. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Izvješće ministra unutarnjih poslova o obavljanju policijskih poslova u 2018. godini https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-12-18/122002/IZVJESCE_MUP_2018.pdf (pristup 11. 05. 2020.).
19. Ministarstvo unutarnjih poslova, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/18-01/16, urbroj: 511-01-11-18-7 od 15. 02. 2018.
20. Ministarstvo unutarnjih poslova, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/20-01/59, urbroj: 511-01-11-20-7 od 18. 05. 2020.
21. Ministarstvo unutarnjih poslova, Kabinet ministra, Služba za odnose s javnošću, dopis klasa: 008-01/20-01/45, urbroj: 511-01-11-20-6 od 05. svibnja 2020.
22. Ministarstvo unutarnjih poslova, Kabinet ministra, Služba za odnose sa javnošću, dopis klasa: 008-01/20-01/45, urbroj: 511-01-11-20-8 od 08. 05. 2020.).
23. Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, analitiku i razvoj, Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2013. godini, urbroj: 511-01-142-1001-1,
https://mup.gov.hr/UserDocImages/statistika/2014/Statisticki%20preg2013_konacni%20prom_WEB.pdf (pristup 01. 12. 2020.)
24. Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, analitiku i razvoj, Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2015. godini, urbroj: 511-01-142-1002-1/16,
https://mup.gov.hr/UserDocImages/statistika/2016/Statistika_2015_nova..pdf (pristup 01. 12. 2020.)
25. Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada, Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2017. godini, <https://mup.gov.hr/UserDocImages/statistika/2018/Travanj/Statisticki%20pregled%202017.pdf> (pristup 01. 12. 2020.)
26. Sindik J.; Perinić Lewis, A.; Novokmet N.; Havas Auguština S. (2014), Usporedba stresa i mentalne čvrstoće kod medicinskih sestara i policijskih službenika, *Sigurnost*, God. 56., broj 3, str. 213-221.
27. Tot B. (2008), Povezanost dimenzija sagorijevanja na radu i nekih samoiskazanih psiholoških tegoba u policijskih službenika, *Kriminologija i socijalna integracija*, God. 16, broj 1, str. 1-14.
28. Uredba o područjima, sjedištima, vrstama i kategorijama policijskih uprava i policijskih postaja, NN 117/11, 50/14, 32/15, 11/17, 66/18, 24/19
29. Zakon o policiji, NN 34/11, 130/12, 89/14, 33/15 i 121/16
30. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09, 92/14, 70/19
31. Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, NN 70/17, 126/19

Summary

**SOME CHARACTERISTICS OF PERPETRATORS OF DOMESTIC VIOLENCE EMPLOYEES IN THE
MINISTRY OF THE INTERIOR**

The introductory part of the paper defines domestic violence and describes the legislative framework by which this negative phenomenon is sanctioned in the Republic of Croatia. The central part of the paper contains an overview and analysis of employment status, gender, education, age and length of service of employees (police officers, civil servants and employees) of the Ministry of the Interior of the Republic of Croatia of perpetrators of criminal offenses (misdemeanors and criminal offenses) domestic violence, victims by perpetrator, types of criminal offenses and organizational units of these employees. The conclusion of the authors is that it is important to work on the prevention of domestic violence, as well as to conduct emergency medical examinations of police officers who have shown violent behavior in the family and thus indicated that they need professional help.

Keywords: *criminal offense, Ministry of the Interior of the Republic of Croatia, domestic violence, police officers, misdemeanor.*

